

Uporaba mikrofilma v kartografiji

(Povzetek iz diplomske naloge, mentor dr. B. Rojc, zagovor 11.12.1990)

Mikrofilm ima že dolgo zgodovino, vendar o njem pri nas še ne vemo veliko, še posebej glede uporabe v kartografiji.

Namen diplomske naloge je predstaviti mikrofilm kot nosilca informacij in ugotoviti vrednosti tistih elementov mikrofilma (tako črnobelega kot tudi barvnega), ki vplivajo na njegovo uporabo in so bili do zdaj pri praktičnem delu vezani na subjektivno oceno uporabnika.

Vsaka stroka, še posebej kartografija, zahteva specifičnost uporabe mikrofilma. Pri mikrofilmanju kartografskih izdelkov zahtevajo detajli, ki jih moramo pri snemanju ohraniti, uporabo kvalitetnih materialov. Snemanje v črnobeli tehniki se izvaja na pankromatski enoplastni film, za barvno tehniko pa se v tujini uporablja cibachrom film, ki je obstojen že do 30 let. Vsi ti filmi so drobnozrnati, imajo majhno občutljivost ter veliko ločilno sposobnost.

Poleg pravilne izbire materiala je pri mikrofilmanju kartografskih del pomembna tudi pravilna osvetlitev - tako čas kot tudi smer osvetlevalja. Kot najboljša varianta se je izkazala t.i. kombinirana svetloba - to je 30 % osvetlitve "od zgoraj" in 70 % osvetlitve "od spodaj".

Naštete značilnosti uporabe mikrofilma v kartografiji in dejstvo, da pri nas še ni na razpolago niti vseh oblik mikrofilma (npr.: mikrofilmanje na plan - film) niti barvnega mikrofilma, porajajo vprašanja, katera oblika mikrofilma bi bila najprimernejša za mikrofilmanje kart, kakšen naj bo faktor pomanjšave, ki še ohranja vse detajle na karti in v kolikšni meri izgubljammo informacije pri snemanju barvnih originalov kart na črnobeli mikrofilm.

S tehtanjem prednosti in slabosti posameznih oblik mikrofilma ter s primerjavo najpogostejše uporabe in možnosti uporabe v kartografiji, sem prišla do zaključka, da bi bil za uporabo v kartografiji najprimernejši mikrofilm v zvitkih širine 105 mm (plan - film) in pa mikrofiš s snemanjem na cel format mikrofiša. Ker take možnosti mikrofilmanja pri nas še nimamo, pride v poštev 35 mm mikrofilm v zvitkih, pri čemer si lahko pomagamo s snemanjem originalov večjih dimenzij po delih in s tem pridobimo manjši faktor pomanjšanja.

Najustreznejši faktor pomanjšanja, ki še ohranja vse detajle, sem ugotavljala v naslednjem delu diplomske naloge, kjer sem hkrati izvršila test ocenjevanja in merjenja tonskih vrednosti črnobelih posnetkov kart.

Ker barvnega mikrofilma pri nas še ni in ker tudi ni primeren za daljše arhiviranje, saj je do zdaj ugotovljena stabilnost do 30 let, se pojavlja problem izgube informacij ob snemanju barvnih materialov (v našem primeru kart) na črnobeli mikrofilm.

Če nameravamo snemati na črnobel mikrofilm, se moramo pri oblikovanju kart izogniti prekrivanju znakov, tematik.

Barvni mikrofilm je torej ne glede na pomanjkljivosti (težka reprodukcija, manjša možnost arhiviranja kot pri črno-belom mikrofilmu ...) za mikrofilmanje kart neizogibno potreben. Čeprav je barvni mikrofilm dražji kot tradicionalni črno-beli, pa je to še vedno ceneje kot vzdrževanje in skladiščenje velike količine materialov, ki se jih v črno-beli tehniki ne da mikrofilmati.

Usmeritve za uvajanje mikrofilma v kartografiji:

1. Za uveljavitev mikrofilma v kartografiji je treba prilagoditi že uveljavljene standarde za konvencionalni mikrofilm.
2. Pri mikrofilmanju kart je treba uporabiti drobnozmrate materiale z majhno občutljivostjo:
 - v črno-beli tehniki je to pankromatski enoplastni mikrofilm,
 - v barvni tehniki pa cibachrom mikrofilm.
3. Faktor pomanjšanja naj bo čim manjši.
4. Kot obliko mikrofilma je priporočljivo uporabljati mikrofilm v zvitkih širine 105 mm (plan - film) ali pa mikrofiš; če tega ni, si pomagamo s 35 mm mikrofilmom, kjer s snemanjem po delih pridobimo čim manjši faktor pomanjšanja.
5. Snemanje barvnih kart na črno-beli mikrofilm ni ustrezno, saj je izguba informacij prevelika.
6. Za uporabo mikrofilma v kartografiji je nujno potreben barvni mikrofilm.

Ema Pogorelčnik